

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 29 april justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Roland Utbult* (KD) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 23 maj, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Eva Wallin* (KD).

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16: 605

Till riksdagen

Interpellation 2015/16: 605 Medborgargården

av *Hans Rothenberg* (M)

Interpellationen kommer inte att hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 7 juni.

Stockholm den 16 maj

Justitiedepartementet

Anders Ygeman

Interpellation 2015/16:634

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:634 Statsbidrag till civilsamhällesorganisationer

av *Eva Lohman* (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 7 juni 2016.

Prot. 2015/16:109
20 maj

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade resor och engagemang.
Stockholm den 19 maj 2016
Kulturdepartementet
Alice Bah Kuhnke (MP)
Enligt uppdrag
Daniel Ström
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2015/16:635

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:635 Verktyg för barn och unga att kritiskt kunna granska rörliga bilder
av Cecilia Magnusson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 7 juni 2016.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade resor och engagemang.
Stockholm den 19 maj 2016
Kulturdepartementet
Alice Bah Kuhnke (MP)
Enligt uppdrag
Daniel Ström
Expeditions- och rättschef

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott: 2015/16:FPM82 En global konvention om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, till civilutskottet

*Svar på
interpellationer*

§ 5 Svar på interpellation 2015/16:609 om Riksintresseutredningen

Anf. 1 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! God morgon, ledamöter och åhörare!

Ola Johansson har frågat mig om och när regeringen har för avsikt att remittera Riksintresseutredningen, om regeringen har för avsikt att lägga fram en proposition som innebär förändringar av hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken, om regeringen har för avsikt att göra en översyn av innehållet och bestämmelserna i 4 kap. 1–4 §§ miljöbalken och om regeringen, med anledning av slutbetänkandet, har för avsikt att ge några ytterligare uppdrag till Boverket och övriga sektorsmyndigheter.

Den dåvarande regeringen tillsatte 2014 en särskild utredare som fick i uppgift att titta på reglerna för riksintressen och föreslå ändringar. Uppdraget redovisades den 2 december 2015, då den så kallade Riksintresseutredningen överlämnade slutbetänkandet *Planering och beslut för hållbar utveckling – Miljöbalkens hushållningsbestämmelser* (SOU 2015:99) till Miljö- och energidepartementet.

Frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet. Det är därför inte aktuellt att göra ytterligare en översyn i nuläget.

Prot. 2015/16:109
20 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 2 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! God morgon, statsrådet och tittarna!

Utredaren som den förra regeringen tillsatte fick i uppdrag att föreslå ett system för riksintressen som skulle vara ”rättssäkert, enkelt, överskådligt och begripligt samt underlätta en enhetlig tillämpning i hela landet”. Utredarens förslag skulle ge ett regelverk ”för hushållning med mark- och vattenområden och särskilt områden av riksintresse, som är ändamålsenligt, anpassbart över tiden, fokuserat på väsentliga och aktuella behov och som inte leder till onödiga inskränkningar i användningen av mark- och vattenområden eller för planeringen av hur områdena ska användas”.

Jag tackar för svaret om utredningen, även om det är en stor besvikelse för den som hade förväntningar på det här arbetet. Hur ska man tolka kanslihussvenskan? Å ena sidan sägs att ”frågan bereds”. Å andra sidan sägs att det inte är ”aktuellt att göra ytterligare en översyn i nuläget”. Vad är det som bereds? Och vad är syftet med beredningen, om det nu inte är att göra en översyn i nuläget?

Alliansen tillsatte generaldirektören Elisabet Falemo som utredare efter kritik från Riksrevisionen som bland annat gick ut på att statens hantering av riksintressen försvårar bostadsbyggandet och att länsstyrelserna inte förmår samla ihop dessa riksintressen som underlag för kommunernas bostadsplanering. I regeringens skrivelse om detta redogjorde man för hur man tog sig an Riksrevisionens kritik. När skrivelsen behandlades i riksdagen hade Åsa Romson som ledamot i opposition ingenting att invända. Regeringen lämnade beskedet att man tänkte tillsätta den här utredningen, vilket ni sedan ställde er bakom i utskott och här i kammaren.

Nu är det ni som har tagit emot utredningen. Den innehåller författningsförslag som innebär ändringar i miljöbalken, plan- och bygglagen och hushållningsförordningen. Då får man ta ansvar. Man kan kritisera förslagen för att vara för långtgående alternativt otillräckliga. Men om man inte ens remitterar utredningen utan avstår från att agera kräver det en förklaring som är bättre än den som presenteras i det kortfattade svar som jag fått på en allvarlig och viktig fråga.

Hälften av Sveriges landareal täcks av överlappande riksintressen. Vid tillfället för Riksrevisionens granskning uppgav 60 procent av landets kommuner bostadsbrist. I dag, tre år senare, uppger nästan alla, 250 av landets 290 kommuner, brist på bostäder. Varför det är så och vad vi kan göra åt det är en annan debatt. Men detta tjänar som bakgrund till varför jag tycker att ministerns svar i dag är anmärkningsvärt.

Om det är så att regeringen tar Riksrevisionens kritik på lika stort allvar som den förra regeringen gjorde men ogillar resultatet av utredningen borde det finnas två val. Det första är att skicka utredningen på remiss, bekräfta kritiken och sedan lägga fram förslag på andra lösningar. Det andra är att tillsätta en ny utredning och ge den direktiv som leder till de svar man önskar.

Statsrådet får förlåta mig, men i detta sammanhang undrar jag: Vad betyder det att bereda en fråga utan att ha för avsikt att göra någonting åt den?

Anf. 3 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Svaret från regeringen är, som jag redogjorde för, att regeringen ännu inte har kommit till beslut vare sig om att göra en remittering eller om att göra något annat. Innan man har tagit ställning till detta, herr talman, är det för tidigt att gå in i sakfrågan och diskutera vilka eventuella ändringar som skulle kunna vara aktuella på det här området. Sådan är gången i Sverige – det är så vi bereder ärenden.

Det regeringen gör för att säkerställa samarbetet med kommunerna för ökat bostadsbyggande i Sverige är att driva på kraftfullt med konkreta och tydliga ekonomiska incitament och inte minst kraftsamla här i riksdagen med riksdagens partier för att inom ramen för bostadssamtalen säkra att vi kan få en samsyn om att staten och kommunerna måste samverka och att kommunerna ska pressas att bygga mer. Det är regeringens uppfattning att de vägarna nu är betydligt viktigare och måste hållas öppna.

Regeringen kommer att återkomma med beslut när det gäller hanteringen av Riksintresseutredningen. Men man har ännu inte fattat några sådana beslut.

Anf. 4 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Detta gav väl delvis en förklaring. Beredningen pågår därför att det här är svårt. Det är en stor materia att sätta sig in i. Men tiden går, och situationen beträffande bostadsbyggandet blir alltmer akut, som jag tog upp i mitt förra inlägg.

Jag kan berätta kort för statsrådet och övriga åhörare, lyssnare och titrare vad det är som föreslås. Utredningen betonar värdet av en samlad bedömning där intressen på ett bättre sätt kan vägas mot varandra. Det ger en ökad möjlighet för kommunerna själva att avväga dessa i sina planer. Det ska bli en ökad tydlighet på så sätt att regeringen och staten genom länsstyrelsen får tydligare roller än vad de hittills har haft. Utredningen pekar ut brukningsvärd åkermark och dricksvattenförsörjning som något som enligt plan- och bygglagen måste beaktas i kommunernas planering.

Boverket blir den myndighet som fortsättningsvis har att föra register över riksintressen. Det ska vara den myndighet som står för kunskap och handledning när det gäller riksintressen. Det införs ett nytt begrepp: väsentligt allmänt intresse. Ett sådant ska kunna vara bostadsbyggandet, och i de fall där det är motiverat kan det övertrumfa ett riksintresse, om regeringen bedömer att det behövs.

Vid de samtal om behovet av bostäder som statsrådet nämnde och som jag själv deltar i vore det välkommet att kunna diskutera även riksintressenas betydelse. Där kanske det kan föras en diskussion om de exempel statsrådet för fram som sitt sätt att lösa bostadsbristen. Jag tror inte att detta räcker, utan jag tror att det också behövs regelförenklingar.

Begreppet ”påtaglig skada” ersätts med begreppet ”tillgodose intresse”, som uppfattas som mjukare och i någon mån vänder på bevisbördan.

Trots det gedigna arbete som har gjorts – eventuellt till ingen nytta – rekommenderar utredaren att 4 kap. miljöbalken ses över ytterligare. Detta kapitel innehåller beskrivningar av intressen som känns omoderna och främmande för dagens planerare. Framför allt är de diffusa och saknar ordentliga värdebeskrivningar.

Jag har upprepat tidigare att det inte är min uppgift här att promota utredningen. Det går att ifrågasätta huruvida förslagen är tillräckliga för att få bort intressekonflikterna mellan skyddsvärden och byggande, givet den stora bostadsbrist som finns framför oss med behov av stråk för kollektivtrafik och höghastighetståg.

Det finns mängder av exempel i det här landet där riksintressena har varit problematiska, till exempel flytten av Kiruna där stadsutvecklingen hindras av Natura 2000, naturreservat och andra riksintressen som överlappar, kulturmiljö, rennäringen, turism, kommunikation och mineral. Hela Mälaren har jag just fått veta är ett riksintresse för yrkesfisket. När såg vi senast en räkrälare där? Skämt åsido! Det är säkert någon gång väl motiverat med ett riksintresse men knappast aktuellt.

Om ett riksintresse inte känns aktuellt, hur ska vi då kunna lita på att de 1 700 riksintressen som finns i landet bara för kulturmiljövård inte innehåller sådana som är inaktuella, inte bygger på en saklig bedömning av skyddsvärdet i dag och fortfarande inte hindrar en förtätning av bostäder och utbyggnad av kollektivtrafik, cykelbanor eller bostäder?

Herr talman! Systemet är ifrågasatt, och det betraktas som svåröverskådligt. Svaret på min fråga om regeringen tänker göra en översyn av 3 kap. miljöbalken, 4 kap. miljöbalken och naturresurslagen och om regeringen tänker ge några uppdrag i linje med vad utredaren föreslår var såvitt jag förstod nej. Men nu blev det plötsligt ett kanske.

Hur bråttom är det att besvara Riksrevisionens kritik, om den återupprepas, för att ni inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att reda ut statens hantering av sådant som kan utgöra hinder för hållbar utveckling av bostäder och infrastruktur?

Anf. 5 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Jag upprepar att regeringen har agerat konkret för att bygga bostäder, för underhåll och för nybyggnation av infrastruktur. Vi ser det som oerhört väsentligt. Sverige växer. Det finns få prognoser som pekar på något annat än fortsatt stor bostadsbrist om vi inte får igång bostadsbyggandet på ännu högre nivå, även om jag med glädje konstaterar att byggandet under det här regeringsinnehavet har ökat betydligt.

För detta krävs mer än utredningar om riksintressen, som förvisso är ett komplext system, som har sina problem och som är kritiserat, men där de självklara alternativen ännu inte har kommit i dager, även om det säkert finns förtjänster i den här utredningen som pekar på möjligheter.

Hur det förhåller sig med den saken kommer regeringen att ta ställning till, men jag tror att det är klokt att i första rummet sätta också de partiövergripande samtalen om bostadsbyggande för att få en trygghet i att spelreglerna för bostadsbyggandets aktörer blir så tydliga och klara som möjligt. Det handlar också om vilken press och det allvar som den här salen sätter bakom kommunernas viktiga uppgift att säkerställa byggbar mark och att få igång byggandet.

Regelförenklningar är viktiga. Det har gjorts ett antal under både den förra regeringen och den här regeringen, men det krävs ytterligare incitament. Den här regeringen går in med kraftfulla ekonomiska incitament. Regeringen fattade beslut senast i går på regeringssammanträdet om att tydliggöra stödet vid behov av marksanering, för att ytterligare underlätta att förorenad mark saneras så att det går att bygga bostäder. Regeringen

arbetar steg för steg, men de långsiktiga samtalen om bostadsbyggandet behövs också. Där ligger frågan om relationen till kommunerna.

Jag är glad att Centerpartiet deltar aktivt i arbetet och att ledamoten kan bidra i de samtalen. Förhoppningsvis kan ni också komma vidare i den här frågan.

Med detta, herr talman, anser jag att jag inte kan svara mer och bättre på frågan just nu. Vi får återkomma.

Anf. 6 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Tack, statsrådet! Då kan vi föra ett resonemang om förhållandet mellan kommuner och staten. Det blev tydligt när statsrådets kollega Kristina Persson, vår framtidsminister, lät det tidigare språkröret Maria Wetterstrand och kommunchefen i Örebro, Jonas Karlsson, lämna förslag i en analysgrupp för grön omställning och konkurrenskraft.

I den gruppen betonas regioners och kommuners roll att gå före i hållbarhetsarbetet. De lyfte speciellt fram samspelet mellan den nationella och den lokala nivån. Självstyrande kommuner i regionen driver utvecklingsarbetet framåt. De frågar sig varför inte alla gör lika när de i stället borde fråga varför inte fler gör mer och tar egna initiativ.

Jo, man upplever begränsningar på nationell nivå. Man behöver övergå från en regleringskultur till en förtroendekultur. Det är just detta riksinträsse utredningen handlar om, det vill säga att skapa större möjligheter för kommunerna att fatta egna beslut och att klargöra vad som gäller så att man vågar ta de initiativ som krävs för bostäder, infrastruktur och hållbar utveckling. Det är synd att den frågan inte har kommit fram tidigare.

Jag vill ta tillfället i akt eftersom det här kan vara ett av de sista framträdanden som Åsa Romson gör på ett tag som minister. Jag vill tacka henne för hennes dedikerade och engagerade arbete som klimat- och miljöminister och för hennes insatser som språkrör. Hon är en medkännande person för de människor som är i nöd och på flykt. Att få ett klimatavtal undertecknat i Paris är något du ska tillgodoräkna dig, även om grunden lades av de tidigare centerpartistiska miljöministrarna Andreas Carlgren och Lena Ek.

Jag hoppas att vi möts igen snart för en gemensam kamp för klimatet och för en giftfri vardag.

(TALMANNEN: Talmannen instämmer i vad Ola Johansson har sagt.)

Anf. 7 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Klimat- och miljöministern tackar för de värmande orden. Jag tackar också för en debatt om ett engagerande ämne om hur vi kan hushålla på bästa sätt med de naturresurser som vi har i Sverige, både för ett växande Sverige med en växande befolkning, fler bostäder och mer infrastruktur, och för ett tillvaratagande på lång sikt av våra naturresurser. Det behövs.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 8 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Stig Henriksson har frågat mig på vilket sätt jag kommer att se till att Nato i enlighet med världlandsstödsavtalets avsnitt 11.2 under rättas om motstridigheten i NPT och Natos egen doktrin. Han har också frågat mig vilka åtgärder Sverige har vidtagit för att ett eventuellt samförståndsavtal om världlandsstöd inte innebär att Nato kan föra in eller transitera kärnladdningar på svenskt territorium. Stig Henriksson har slutligen frågat mig om jag avser att verka för ett förbud mot kärnvapen i Sverige likt det i Finland.

Kärnvapen får inte föras in eller placeras i Sverige. Det är en grundläggande svensk position som jag är säker på att alla partier ställer sig bakom. Vår hållning är välkänd både bland våra samarbetspartner och i övriga världen. Sverige har i decennier tydligt markerat den svenska positionen till omvärlden till exempel genom tal i FN:s generalförsamling. Vår position att inte förvärva kärnvapen eller att tillåta att sådana vapen placeras på svenskt territorium eller medtas av gästande stater vid besök gäller naturligtvis både före och efter det att världlandsstödsavtalet träder i kraft. Den svenska positionen i denna fråga påverkas inte på något sätt av världlandsstödsavtalet.

I sammanhanget vill jag också framhålla att den militära alliansfriheten och dess principer inte i någon mening rubbas av världlandsstödsavtalet. Det är utifrån en fortsatt militär alliansfrihet och breda samarbeten med andra länder som vi bäst främjar fred och säkerhet för Sverige, i vårt närområde, i Europa och globalt.

Som framgår tydligt i propositionen om världlandsstödsavtalet, som ska debatteras här i riksdagen om några dagar, bygger avtalet helt och hållet på frivillighet. Världlandsstödsavtalet innebär inte på något sätt att Sverige gör avkall på sin territoriella integritet. Det är även fortsättningsvis Sverige som beslutar när utländska styrkor får besöka landet och vilken typ av verksamhet som de får bedriva här. Denna ordning gäller både före och efter världlandsstödsavtalet. Ingenting i avtalet ger Nato rätt eller någon enskild stat rätt att på egen hand verka här eller att föra in och placera kärnvapen, eller andra vapensystem, i Sverige. Något utrymme för Nato att mot svensk vilja upprätta baseringsområden eller basera förband här finns inte heller.

När verksamhet bedrivs i Sverige, efter svensk inbjudan och beslut, är de gästande styrkorna skyldiga att följa de villkor som Sverige uppställer för besöket. Detta följer av den folkrättsliga suveränitetsprincipen och gäller oavsett vilket avtal som är tillämpligt på verksamheten. Vi tillåter inte att kärnvapen placeras här, och detta gäller naturligtvis även för sådan verksamhet som kan bedrivas inom ramen för världlandsstödsavtalet. Ingenting förändras genom detta avtal. Både före och efter världlandsstödsavtalet baseras vårt samarbete med andra länder på förtroende och på goda bi- och multilaterala relationer.

Av världlandsstödsavtalets avsnitt 11.2 framgår att avtalet inte avser att strida mot svensk lag eller mot våra internationella åtaganden. I samma avsnitt anges också att parterna ska underrätta varandra om det uppstår en sådan motstridighet. Eftersom avtalet inte ger Nato någon som helst rätt

att föra in och placera kärnvapen i Sverige finns det inte någon motstridighet att diskutera.

Däremot har Sverige under avtalsförhandlingarna upplyst Nato om att vår lagstiftning, till exempel på skatteområdet, behöver ändras för att vi ska kunna uppfylla våra åtaganden enligt avtalet. Det är dessa lagändringar som nu föreslås i propositionen. Världsstödsavtalet kan börja tillämpas efter det att lagändringarna har trätt i kraft.

Slutligen vill jag ännu en gång poängtera att jag är emot kärnvapen och inte har för avsikt att verka för att kärnvapen ska få placeras i Sverige. Jag förutsätter att alla svenska politiker har samma syn på denna fråga. Jag vill också framhålla att det internationella arbetet för kärnvapenedrustning är en prioriterad fråga för regeringen. I enlighet med våra åtaganden inom ramen för icke-spridningsavtalet för kärnvapen, NPT, verkar vi för att alla kärnvapen ska elimineras.

Den här regeringen har dessutom återupprättat en folkrätts- och nedrustningsdelegation med uppgift att följa och analysera utvecklingen på det humanitärrättsliga området och på nedrustningsområdet. Delegationens syfte är att arbeta fram förslag till svenska ställningstaganden och initiativ i frågor som rör den humanitära rätten och nedrustning.

Anf. 9 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Ibland blir man nästan förundrad, för i debatten låter det som att i princip ingenting kommer att påverkas av det här avtalet. Man kan undra vad vi ska ha det till över huvud taget om ingenting kommer att påverkas av det.

Det finns en stor oro för hur världsstödsavtalet kommer att påverka Sveriges kärnvapenfrihet. Det är en frihet som varit självklar ända sedan Socialdemokraterna och andra slutgiltigt gav upp tankarna på ett svenskt atomvapen, så sent som 1968 rent formellt.

Försvarsministern har irriterat viftat undan frågorna så länge som möjligt. Men fakta är att världsstödsavtalet inte säger ett enda ord om kärnvapen; de nämns inte. Departementsskrivelsen om avtalet lyckas på 239 sidor helt undvika att nämna kärnvapen.

Jag har därför ställt de här tre frågorna till försvarsministern.

Min första fråga är: På vilket sätt kommer ministern att se till att Nato i enlighet med världsstödsavtalets avsnitt 11.2 underrättas om motstridigheten i deras tolkning av NPT, icke-spridningsavtalet, och Natos egen doktrin och praxis? Vad svarar ministern? ”Kärnvapen får inte föras in eller placeras i Sverige. Det är en grundläggande svensk position som jag är säker på att alla partier ställer sig bakom. Vår hållning är välkänd.” Varför är det då inte med i avtalet? Ensidiga deklARATIONER har trots allt betydligt mindre värde.

Jag tycker inte att det går att grunda säkerhetspolitik på så här lösa åtaganden. Min fråga handlade alltså om diskrepansen mellan icke-spridningsavtalet och Natos doktrin och praxis. Inte med ett ord nämns detta.

Min andra fråga handlar om vilka garantier Sverige har för att ett eventuellt världsstödsavtal inte innebär att Nato kan föra in eller transiteras kärnladdningar på svenskt territorium. På den frågan får jag inget svar.

Min tredje fråga är om ministern avser att verka för ett tydligt förbud mot kärnvapen likt det som finns i Finland. Jag får inget svar på den frågan heller. Jag blir lite förundrad om det här nu är så solklart.

För knappt ett år sedan ställde jag en fråga till försvarsministern om han försäkrat sig om att de B52-plan som övade över Sverige inte bar kärnvapen. I svaret på min skriftliga fråga skrev ministern att ”regeringen förutsätter att gästande stater följer svensk lag. Det är inte förenligt med lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet att utan tillstånd föra in sådan last på svenskt territorium.”

Men det var ju inte sant, eller hur? Varför hänvisade ministern till denna lag? Den reglerar ju enbart civil användning av kärnkraft och behandlar inte alls kärnvapen. Både lagens förarbeten och dess sammanhang ger klart besked om att det är civil kärnkraft som lagen avser. Därutöver kan regeringen, den som då råkar sitta vid makten, utan att begära riksdagens godkännande bevilja undantag. Den lagen går alltså inte att åberopa. Dessutom frågar vi inte om gästande länder har kärnvapen. Och skulle vi fråga vet vi att USA inte svarar.

Finland har i sin kärnenergilag från 1987 en tydlig signal. Det är förbjudet att föra in kärnvapen i Finland.

Frågorna kvarstår alltså. Hur påpeka diskrepansen mellan NPT och USA:s praxis? Vilka garantier, och då menar jag *garantier*, har Sverige? Avser ministern att verka för en förbudslag likt den som finns i Finland och kontrollera att den också efterlevs? Och varför hänvisade ministern i sitt skriftliga svar till en lag som inte gäller?

Anf. 10 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Världlandsavtalet reglerar tullfrågor, skattefrågor, trafikförsäkringsfrågor, trafikförsäkringsförordning, skyddsområden och immunitetsfrågor. Det är sådant som kopplas till övningsverksamhet som bedrivs och kommer att bedrivas i framtiden och underlättar då en rad administrativa saker i samband med att man bedriver övningsverksamheten.

Ingen övningsverksamhet genomförs med mindre än att det finns en inbjudan från Sveriges regering. Den här riksdagen har också antagit en inriktningsproposition som förutsätter fördjupade bilaterala och multilaterala förhållanden och där man i arbetet inför den hade en bred enighet i Försvarsberedningen om att vi också skulle gå vidare med världlandsavtalet. Det är också någonting som man föranstaltar i inriktningspropositionen.

I det här sammanhanget fullföljer regeringen och jag som försvarsminister det som riksdagen tidigare har angett en inriktning för.

Utöver detta handlar världlandsavtalet om att förbereda för att ge och ta emot hjälp i en krissituation av civil eller militär art. Det närmaste exemplet vi har på hur sådant kan gå till – beroende av vilket scenario som gäller och hur situationen är – är det som sker nu enligt Lissabonfördraget 42.7 inom ramen för EU där vi har gjort tydligt här i riksdagen att vi ska ställa upp för Frankrike med transportflyg, viss materiel och ett antal andra åtgärder som ett stöd utifrån den principen.

När det gäller kärnvapen har jag sagt i mitt svar att världlandsavtalet inte handlar om kärnvapen och inte reglerar kärnvapenfrågor. Ingenting förändras i Sveriges förhållningssätt till kärnvapen i och med världlandsavtalet.

Min uppfattning är att Stig Henriksson bedriver en debatt här som egentligen handlar mer om att skapa en bild av världlandsavtalet som inte stämmer. Ingen kan tvinga Sverige till utplacering i landet eller i smyg föra

in kärnvapen i Sverige. Jag tror över huvud taget inte att den ambitionen finns.

Folkkrätten är tydlig. Utplacering mot andra staters vilja är alltså utesluten. Jag menar också att det som finns i Holland, Tyskland och Belgien inte kan ha placerats ut där utan att man från respektive land har medverkat till det. Sverige vill inte och kommer inte att tillåta utplacering av kärnvapen på svenskt territorium. Vi är helt övertygade om att våra samarbetspartner fullt ut respekterar den svenska viljan och positionen. Jag kan inte se hur det skulle gå till att tvinga på oss den här typen av vapensystem, och jag anser inte heller att viljan finns.

Dessutom har det här inte med värdlandsavtalet att göra, utan debatten handlar om någonting annat än vad det här egentligen är. Jag har talat om vad det handlar om. Det handlar om administrativa förenklingar och att förbereda för hur man hanterar en kris- eller en krigssituation genom att ge eller ta emot stöd. Det är vad det här handlar om. Det handlar inte om kärnvapen.

Anf. 11 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Nej, värdlandsavtalet handlar inte om kärnvapen. Det är just precis det jag kritiserar. Det hade varit alldeles utmärkt att ha med en passus om det i avtalet eftersom ensidiga deklARATIONER, som sagt, kanske har något mindre värde än ett hårt avtal, naturligtvis förutsatt att man bryr sig om att kontrollera efterlevnaden.

Det fanns många intressanta saker om avtalet i största allmänhet, om tull- och skattefrihet och trafikskadelagen och så vidare, men nu har jag frågat om kärnvapen så jag håller mig till det.

Det avtal som reglerar kärnvapen är vad jag är kritisk till. Det är inte bara en administrativ teknisk historia, utan det är en säkerhetspolitiskt viktig signal till oss själva och till omvärlden. Hur kommer omvärlden att tolka detta? Vilka motförberedelser gör de när denna oklarhet råder?

Det är självklart en väldig skillnad när man i och med avtalet inbjuder den just då sittande regeringen. Peter Hultqvist kommer ju inte alltid att vara försvarsminister – ett faktum jag i vissa avseenden beklagar, men så är det här i världen. Den regering som då sitter kanske inbjuder Nato till att upprätta baseringsområden.

Det är oklart om baseringsområdena är stora som en camp med Gunnebostängsel runt om eller om vi pratar om Norrlands inland. Där ägde ju den senaste vinterövningen rum förra året – märkligt nog i juni – och det handlar om en tredjedel av Sveriges yta. På dessa baseringsområden bestämmer överbefälhavaren, men inte Sveriges utan Natos. Det är självklart en artskillnad och inte en liten gradskillnad.

Värdlandsavtalet beskriver mycket tydligt hur det ska gå i linje med Natos doktrin och principer. I avsnitt 3.3 i avtalet står det: ”Detta samförståndsavtal är avsett att överensstämma med Natos doktrin och principer.” Vad säger då Natos doktrin och principer i denna fråga? Jo, där står det att kärnvapen är en central komponent i Natos sammanlagda förmåga för avskräckning och försvar. Så länge som kärnvapen existerar kommer Nato att förbli en nukleär allians. Detta fastställdes i Chicago 2012.

Så ser verkligheten ut. Därför vill jag med en druckens envishet ändå ställa mina frågor. Hur ska vi påpeka diskrepansen mellan icke-spridningsavtalet och det faktum att USA har placerat kärnvapen i fem europeiska

länder, nämligen Turkiet, Italien, Tyskland, Belgien och Nederländerna. Who's next? Vilka garantier har Sverige – och då menar jag *garantier*?

Om jag skulle köpa en begagnad bil av försvarsministern skulle jag ju – med all respekt – inte nöja mig med muntliga löften. Jag vill gärna ha en skriftlig garanti på de åtgärder som eventuellt ska vidtas.

Som sagt: Ska vi verka för en förbudslag som i Finland? Då skulle lagstiftningen bli tydlig och klar. Den lag ministern hänvisade till för knappt ett år sedan är inte aktuell, eller hur?

Anf. 12 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! När det gäller de baseringsområden som tas upp i värdlandsavtalet handlar det i detta sammanhang om baseringsområden som upprättas under övning efter inbjudan. Det är en helt annan fråga att upprätta permanenta baser, och det är inte vad detta syftar till. Vi ska inte ge en bild av något som det inte handlar om.

Skulle man sedan vilja upprätta permanenta baser, föra in kärnvapen och etablera kärnvapen i Sverige krävs det en politisk vilja och ett annat slags regering. Jag kan inte se att ett sådant förhållande föreligger i dag. Det är ingenting som i grunden avgörs av om vi har ett värdlandsavtal eller inte.

Värdlandsavtalet handlar om att hantera befintlig och kommande övningsverksamhet samt att förbereda sig för en eventuell krissituation. Sprid nu inte en bild av att det finns Natodoktriner som överflyglar svensk suveränitet i detta fall! Det finns ingenting i detta avtal som överflyglar Sveriges kontroll och rätt att styra detta. Ingenting sker på svenskt territorium utan ett beslut och en inbjudan. Det kommer alltså inte in en enda militär stövel, uniform, AK4 eller annat vapensystem på svenskt territorium med mindre än att Sverige har kontroll över det. Sprid inte en bild som inte är sann! Samma förhållande gäller för Finland, och de har redan detta värdlandsavtal.

Stig Henriksson frågade hur omvärlden ska tolka detta. Men hur ska vi tolka omvärlden? Vi måste ju också göra en tolkning av omvärlden och fundera på vad som är bäst och mest korrekt för oss. Vi har då valt en strategi som går ut på att uppgradera den militära förmågan och fördjupa samarbeten, framför allt med Finland men också med länderna kring Östersjön och med England. Även den transatlantiska länken till USA är viktig. Det är vad en 70-procentig majoritet har sagt här i riksdagen. Det har också gällt Natos partnerskap och värdlandsavtalet, som vi står i begrepp att fatta beslut om i nästa vecka. Det är den strategi vi har valt, där kombinationen av åtgärder syftar till att bidra till bästa möjliga stabilitet i området.

Vi kan inte börja fundera på om de blir arga i Moskva för att vi eventuellt har ett värdlandsavtal, utan vi måste fundera på vad som är klokt för Sverige. Då gör vi det som Finland redan har gjort. Jag kan inte se att det har utgjort ett problem för deras del. Jag vädjar till Stig Henriksson att hålla sig till det korrekta innehållet.

När det gäller kontroll av fartyg och flygplan vill jag säga följande: Den folkrättsliga suveränitetsprincipen innebär att vi som huvudregel inte kontrollerar andra länders statsfartyg eller statsluftfartyg. De kontrollerar i gengäld inte heller våra. En stat som är på besök i ett annat land måste

Prot. 2015/16:109

20 maj

Svar på

interpellationer

följa vad som gäller i det landet. Om det finns skäl att anta att den respekten saknas måste möjligheten till förnyade besök kraftfullt övervägas. Våra bi- och multilaterala relationer måste bygga på förtroende. Det är det som är ingångsvärdet när det gäller denna typ av verksamhet och samarbete.

Jag vill tydliggöra att folkrätten är tydlig med att utplacering av denna typ av vapen mot andras vilja är utesluten. Jag utgår ifrån att man när det gäller Europa menar att det inte har skett några aktiviteter som har stridit mot folkrätten. Men vi kommer i Sverige inte att tillåta placering av kärnvapen på svenskt territorium. Vi har också förbundet oss i icke-spridningsavtalet att verka för detta.

Anf. 13 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Det var återigen mycket intressanta inlägg om Sveriges försvarspolitik i stort. Men jag håller mig till det jag har frågat om, nämligen kärnvapen. Det finns mycket att säga om det.

Nej, vi ska absolut inte låta Ryssland eller något annat land – inte heller USA – bestämma vår säkerhetspolitik. Det gör vi själva. Men vi lever inte i ett vakuum. Det är klart att våra åtgärder, beslut och inriktningar påverkar omvärldens agerande och syn på oss. Det heter nu med ett modernt mantra: Säkerhet bygger vi tillsammans. Jag tror att jag känner igen den frasen sedan flera decennier; det är bara det att den helt har ändrat betydelse. Nu betyder den: Säkerhet bygger vi med Nato. Förut betydde den: Säkerhet bygger vi tillsammans i betydelsen att om den tänkta andra sidan också känner sig övertygad om att vi har fredliga avsikter och inte ingår i en militärallians etcetera och inte kommer att vara en bas för patriotmissiler, eller för all del kärnvapen, kommer den tryggheten att kunna möjliggöra nedrustning. I dag betyder det som sagt något helt annat.

Det finns mycket annat att säga. Man hänvisar till att det måste finnas en inbjudan. Javisst – från den regering som råkar sitta vid makten. Jag tror inte att det är någon hemlighet att det bara i den här kammaren finns ganska offensivt lagda politiker som kanske innehar nästa försvarsministerpost. De kanske då inte kommer att tveka att börja skicka trupper tvärs över Östersjön för första gången sedan stormaktstiden, och de har alltså ganska vida vyer. Vi ska inbjuda de andra – javisst, men de kan också ta initiativ. Den regering som råkar sitta vid makten kan säga ja till inbjudan. Sedan finns också maktpolitiska realiteter. Om vi har gjort i ordning allt för främmande maktens baser, hamnar, flygfält etcetera är det svårare att tacka nej.

Jag tycker att det strider mot NPT, och kanske mot folkrätten, att placera ut sina egna kärnvapen i andra länder.

Anf. 14 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag förutsätter att vi inte har några folkrättsbrott i Europa när det gäller hur olika vapen har utplacerats. För svensk del är inte detta aktuellt.

Stig Henriksson talar om garantier för andra regeringar. Det här reglerar övningsverksamhet och hantering av krissituation. Det har inte de vyer och dimensioner som Stig Henriksson försöker ge en bild av här. Om man ska vara garanterad att a-kassan inte sänks, att sjukförsäkringen inte förstörs, att arbetsrätten inte försämras, att en nyliberal politik inte drivs och att säkerhetspolitiken inte ändras i grunden måste man se till att folk röstar

på ett sådant sätt att man har regeringar som står för värden som klarar att hantera alla dessa frågor med den balans som krävs.

Oavsett vad vi fattar för beslut här kan de ändras om det är så att man i en demokrati kommer fram till att det är någon annan som ska leda regeringen, så den typen av garantier in i all evighet är alltså svåra att lämna.

Däremot bygger vi det här avtalet på erfarenheten av befintlig övningsverksamhet och bedömning av kommande övningsverksamhet för att administrativt underlätta dessa. Det är vad det här handlar om.

Det handlar inte om att reglera någonting med kärnvapen. Förhållandet till kärnvapen är detsamma före värdlandsavtalet som efter värdlandsavtalet. Icke-spridningsavtalet är någonting som den här regeringen tar på fullt och stort allvar och som vi arbetar efter. Det är liksom ledtråden i detta, och det har vi skrivit under på internationellt. Sedan hur kommande regeringar hanterar det åtagandet vet inte jag. Men jag förutsätter att man följer de åtaganden som vi sedan långt tillbaka har gjort.

Jag får tacka för den här debatten, och vi lär väl ses igen från den här talarstolen till veckan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 19 maj

2015/16:661 Studieavgifter för utomeuropeiska studenter

av *Fredrik Christensson* (C)

till statsrådet *Helene Hellmark Knutsson* (S)

2015/16:662 Mödra- och barnadödlighet för utlandsfödda

av *Anders W Jonsson* (C)

till statsrådet *Gabriel Wikström* (S)

2015/16:663 Statsbidrag till studieförbund

av *Eva Lohman* (M)

till statsrådet *Aida Hadzialic* (S)

2015/16:664 En finansiellt stabil och hållbar sjukförsäkring

av *Lotta Finstorp* (M)

till socialförsäkringsminister *Annika Strandhäll* (S)

2015/16:665 Regeringens hantering av överskottsmålet

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2015/16:666 Provisionsförbud vid försäljning av finansiella produkter

av *Fredrik Schulte* (M)

till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2015/16:667 Åtgärder för fler jobb

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2015/16:668 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i svensk utvecklingspolitik

av *Hans Linde* (V)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:669 Det privata näringslivets roll i svensk utvecklingspolitik

av *Hans Linde* (V)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:670 Osund konkurrens från offentlig verksamhet

av *Fredrik Christensson* (C)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 19 maj

2015/16:1233 Radonhalten i svenska bostäder

av *Ola Johansson* (C)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:1234 Rökpuffande godiscigaretter för sjuåringar

av *Hans Hoff* (S)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:1235 Skrotning av fiskebåtar

av *Jan-Olof Larsson* (S)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:1236 Omhändertagande av barn från andra EU-länder

av *Christina Örnebjär* (L)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:1237 Samhällsviktig kommunikationsinfrastruktur i fredstid

av *Erik Ottoson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:1238 Väntetid hos polisens tipstelefon

av *Ellen Juntti* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1239 Upprustning av vägar i Jämtlands län

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:1240 Botox

av *Anders W Jonsson* (C)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:1241 Överskottsmålet

av *Boriana Åberg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:1242 Brandskydd för åsrika personer

av *Barbro Westerholm* (L)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1243 Åldersbestämning av ensamkommande

av *Fredrik Schulte* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:1244 Doktoranders villkor

av *Linda Snecker* (V)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:1245 Kommunplacering i samma kommun som asylsökande bost i under asylprocessen

av *Fredrik Schulte* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:1246 Lantbrukets konkurrenskraft

av *Betty Malmberg* (M)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2015/16:1247 Statsministerns ställningstagande i den amerikanska valrörelsen

av *Fredrik Eriksson* (SD)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2015/16:1248 Kameraövervakning på fiskefartyg

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:1249 Bevarande och utveckling av den svenska modellen

av *Niklas Karlsson* (S)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:1250 Båtregister

av *Jan-Olof Larsson* (S)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:1251 Skrotade fritidsbåtar

av *Jan-Olof Larsson* (S)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 9 Kammaren åtskildes kl. 9.40.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 5 Svar på interpellation 2015/16:609 om	
Riksintresseutredningen.....	2
Anf. 1 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	2
Anf. 2 OLA JOHANSSON (C).....	3
Anf. 3 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	4
Anf. 4 OLA JOHANSSON (C).....	4
Anf. 5 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	5
Anf. 6 OLA JOHANSSON (C).....	6
Anf. 7 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP).....	6
§ 6 Svar på interpellation 2015/16:621 om	
samförståndsavtalet om världlandsstöd med Nato och	
kärnvapen.....	7
Anf. 8 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	7
Anf. 9 STIG HENRIKSSON (V).....	8
Anf. 10 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	9
Anf. 11 STIG HENRIKSSON (V).....	10
Anf. 12 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	11
Anf. 13 STIG HENRIKSSON (V).....	12
Anf. 14 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	12
§ 7 Anmälan om interpellationer	13
§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar	14
§ 9 Kammaren åtskildes kl. 9.40.	15